

« paululum exspectavit, oppobia toleravit, derisiones sustinuit et qui de cruce descendere noluit « de sepulchro surrexit; plus enim fuit de sepulchro resurgere, quam de cruce descendere. Plus fuit mortem resurgendo destruere, quam vitam descendendo conservare. » Idem de patientia punctum S. Augustinus ante omnes alios in haec verba insinuavit¹: « Quia patientiam docebat, ideo potentiam differebat: si enim commotus ad eorum verba descendaret, virtus conviciorum dolorum putaretur. » Præterea quod si e crucis patibulo, post duas tres horas, quibus in eopenderat, transactas, ab eodem descendisset, quemnam inde haurire animum sancti Martyres in crudelium tormentorum suorum carnificina ad finem usque constanter perseverandi, potuissent? Si Christus non perseverasset in cruce, inquit Salmeron², « quis martyr perseverasset in tormentis, quis Christianus in bonis operibus? » Nimis profecto hic descensus bono communis Ecclesiæ præjudicasset; imo non solum nobis et Ecclesiæ, verum etiam cœlo, quia nunquam restauratae fuissent ruinæ angelorum, nec debellatus hostis tartareus, nec prostrata et profligata idolatria, nec deletum aut expiatum peccatum, nec clausus infernus, nec mors fuisset devicta, nec apertus Paradisus, nec satisfactum divinæ justitiae, denique nec genus humanum redemptum.

6. — *Confidit in Deo, liberet nunc, si vult eum;* dixit enim: *Quia Filius Dei sum.* Porro argumentum hoc apparenter efficax, fortiterque stringens videri poterat. Dicere enim voleant: Ex quo in Deum confidit, seque Dei Filium esse dicit, eique se unice recommendans, demum se ab eo derelictum esse fatetur, dicendo³: *Deus, Deus meus, ut quid me dereliquisti?* aliud certe inde concludi nequit, quam quod vel non sit Filius Dei, vel certe nolit liberare eum, ut pote id minime merentem. Verum tamen dubium hoc facile resolvitur, dicendo⁴: *Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei.* Pater namque aeternus, Filium suum hoc præcipue fine in hunc mundum miserat, ut in trunco crucis moriendo, nostram operaretur salutem. Et licet portio inferior, sive humanæ naturæ nostræ fragilitas sub hisce tormentis constituta ingemuerit, voluntas tamen ejus cum aeterni Patris sui voluntate perfecte conformata erat, quæ in eo posita erat ut opus illud perficeret, propter quod e cœlo in terras descendebat. Et vero Christus Redemptor noster multis sæculis antea, in Psalmo xxi, prophætaverat, dicens⁵: *Ego autem sum vermis et non homo, opprobrium hominum et abjectio plebis. Omnes videntes me, deriserunt me, locuti sunt labiis et moverunt caput: Speravit in Domino, eripiat eum, salvum faciat eum, quoniam vult eum.* In libro Sa-

¹ S. AUG., in Joan. — ² SALM., ib. — ³ MATT., XXVII. 46. — ⁴ I COR., II, 14. — ⁵ PS. XXI, 7-9.

pientæ pariter de impiis, Christum ad mortem usque insidiouse persequenteribus, prædictum fuit¹: *Circumveniamus justum (Nihil tibi et justo illi: Innocens ego sum a sanguine justi hujus) Filium Dei se nominat; gloriatur Patrem se habere Deum: Videamus, si sermones illius veri sint; si enim est verus Filius Dei, suscipiet illum, et liberabit eum de manibus contrariorum; contumelia et tormenta interrogemus eum, ut probemus patientiam illius: morte turpissima condemnemus eum. At vero turpem illorum errorem idem Sapiens protinus indicavit, subjugens: Hæc cogitaverunt et erraverunt: excæcavit enim illos malitia eorum et nescierunt tormenta Dei.* Lucas Brugensis auctoritate citat D. Chrysostomi, impiis illis in hæc verba efficaciter improperantibus²: « O insani scelestique homines! an Prophetæ non erant Prophetae et justi quos occidistis, justi non erant, quoniam eos Deus a periculis non eripuit? imo vero erant. » Subditque idem Lucas Brugensis: « Non est æstimanda gratia Dei ex præsenti aspectu: nec ex fiducia hominis in Deo, Deique erga homines amore, necessario consequitur liberatio ab omnibus hujus vita malis. Ut neque ex toleratione malorum consequitur Dei odium, aut hominis impietas; sed impressa est ea opinio animis maxime impiorum, ut quem ipsi oderunt patent Deo quoque odiosum esse et impium; præsertim si permittantur a Deo suam in eum crudelitatem pro libidine exercere. » Certus quidam non vulgaris notæ Auctor dicit, Judæos merito intellectus sui oculos defigere debuisse in prophetiam illam Psalmi xxi, adeo claram et perspicuum, in qua derisiones, quas Filius in cruce pendens tolerare coactus est, vivacissimis coloribus delineatae leguntur: « Sed illis prophetæ verbis, quibus illuminati et agnosceré Messiam suum debebant, excæcali, pugnant contra ipsum. » S. Augustinus in sermone quodam ita scribit³: « Propter hoc non descendit de cruce, quia Filius Dei est: propter hoc enim venit, ut crucifigeretur pro nobis. Descende, inquiunt, de cruce et credimus in te. Plus fecit, quam si de cruce descendisset: multo enim majus fuit, lapide ad monumentum apposito resurgere, quam de cruce descendere. »

¹ SAP., II, 12. — D. CHRYSOST., cit. a Luc. Brugens. — S. AUG., s. 49 in Append. de div. — ² LUC. BRUG., ib.

« derelicto, jamque nihil aliud, quam iram Dei sentienti et mortem expectanti, cui hoc solum solatii reliquum est, ut ad Deum possit refugere et spe fixa in omnipotentis Dei misericordiam animum sustinere, si quis hanc viam präcludere conetur et omnem ab eo fiduciam in Deo auferre, tentatio est omnium gravissima, plenissima pericula, ne in desperationem inducat. Hoc acerrimo tentationis telo nos aggreditur Satan in extremis agentes, certus, si in hanc tentationem nos possit inducere, actum esse de nobis. Eam tentationem etiam pati voluit Dominus Jesus, non quidem suggestam cordi suo a Satana, sed immissam auribus suis a Satanae ministris, ut eam pro nobis vinceret et Victoria hujus, tam merito, quam exemplo, in extremis nos consolaretur. Quamvis

¹ HEB., V, 7.

TRACTATUS SEPTIMUS

DISCURSUS I.

AMBO QUIDEM LATRONES CHRISTUM A PRINCIPIO SUNT INJURIATI, EX HIS TAMEN BONUS LATRO TANDEM RESIPUIT; UBI VARIE CIRCA REPROBUM LATRONEM INSTUUNTUR CONSIDERATIONES.

IDEA SERMONIS. — 1. Discutitur utrum unus tantum vel ambo latrones Christum convitiati fuerint. — 2. Communior opinio est initio ambos convitiasse, postea unum conversum, penitus. Inquiritur ratio cur unus latronum salvatus, alter damnatus fuerit. Malus latro occlusit cor omnibus inspiracionibus divinis et correctionibus suis sodalis. Christus in bono latrone ostendere voluit efficaciam gratiae divinae. — 3. Malus latro typus fuit Hebraismi, bonus vero Gentilis populi typus. Applicatur historia V. Testamenti. — 4. Malus latro exaudiri non meruit ob duplum errorem. Malus latro solam presentis vita quærebatur salutem. — 5. Omnes homines et boni et mali habent suas crucis sed diversa ratione. — 6. Hi duo latrones designant bonos et falsos Christianos.

Idipsum et latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei. Math., xxvii, 44.

1. — Ambos latrones cum Christo crucifixos, eidem in cruce pendentim improperasse, non solum Matthæus refert, quin et S. Marcus idipsum asserit, inquiens¹: *Et qui cum eo crucifixi erant, conviciabantur.*

¹ MARC., XV, 32.

tur ei. Lucas vero unius duntaxat meminit²: *Unus autem de his qui pendebant latronibus, blasphemabat eum.* In hujus porro difficultatis solutione variae sunt sacrorum interpretum opiniones. S. Thomas ex S. Augustino observat, stylum esse sacrae Scripturae, quod nonnunquam numerum plurale pro singulare exprimere solet³: *Obturaverunt ora leonum, quibus verbis Danielem subindicat, qui in lacu positus, fances leonum obturavit et loco verbum obturavit, dicit, obturaverunt.* Plures tamen sui sectatores habet illa opinio, quæ ambos latrones a principio Christum convitiatos fuisse asserit. S. Hieronymus super Matthæum scribens, hanc tradit expositionem⁴: *Non quod discrepent Evangelia, sed quod primum uterque blasphemaverit.* Ita quoque sensit D. Chrysostomus, dum ait⁵: *Latrones ambo contumelabuntur.* Hæcque opinio conformior est pietati et infinite Salvatoris nostri misericordiae qui discipulos suos e cruce, quam S. Augustinus Cathedram appellavit, erudire volens, exemplo suo eosdem docere voluit, ut bonum pro malo reddant: *Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto;* siquidem unum ex hisce improperantibus ei latronibus dono remuneravit compunctionis et emendationis, adeo ut in fine vitæ sue ad Deum efficaciter conversus, coelestis cum ipso particeps fuerit Paradisi. In eamdem quoque sententiam

¹ LUC., XXIII, 34. — ² HEBR., XI, 33. — ³ S. HIER., in Matt. — ⁴ D. CHRYSOST., h. 88 ib — ⁵ I PET., III, 9.

conspirat Titus Bostrensis, qui super Lucam scribens, ait¹: Initio uterque latro sequitur ac ceteri Ju- « dai Christo insultabant. Forsan quo haec ratione « gratiam illorum emerit, veniam potirentur, aut « aliquid saltem pœnarum laxamentum conse- « rentur. Postea quam vero beneficio, quod a Ju- « dæis exspectabant, sese frustratos viderunt, alter « e latronibus, ille nimis, cuius hic sit mentio, « resipuit. » Lucas Brugensis aliam hujus assignat rationem, inquiens²: « Improperabant ei, partim « provocati multiplici aliorum exemplo, partim « pœnarum acerbitate exasperati. Ut enim erant et « ipsi Judæi genere, ita ægre cum aliis Judæis fe- « rebant, quod Jesus ambivisset inter illos reg- « num. » Origenes super Matthæum idipsum con- firmat, dum ait³: « Conveniens est, ut imprimi « quidem ambo latrones intelligentur Dominum « blasphemasse, post hoc autem unum ex ipsis « confversum esse. »

2. — Porro hac in occasione vere adimpletum fuit illud Spiritus Sancti oraculum⁴: Unus assumeatur et unus relinquetur. Unus enim illorum desperatus et imponitens moritur, alter vero raptu sibi paradisum adsciscit. Audiamus hac de re S. Bernardinum, in hæc verba scribentem⁵: « Dicam andac- « ter, quod sentio, quod nec converso sufficit « meritum suum, aversum vero juste dejicit deme- « ritum suum. Nullus nisi ex gratia converti po- « test, nullusque damnatur, nisi ex demeritis suis « hoc divina justitia exigente. Quod ergo demeritum « illius qui non credidit? Quod vero meritum, at- « que unde illi qui credidit? Meritum conversionem « legimus, quid in occulto habuit, ignoramus. « Demeritum utriusque conspicimus, quia latrones « erant utrique, homines utique malæ vitæ. An « verificatur sententia illa ad Rom., IX: Quem Deus « vult, indurat et cui vult, miseretur? Sed in tortuo- « siorem incidimus quæstionem: cum Deus accep- « tor personarum non sit et cum ambo essent « peccatores, Christum æque corporeo visu aspi- « cientes, juxta eos pendentem, quorum in conver- « satione Christi alter non prævaluuerat, quia neuter « vivens illam habuerat; unde unus eorum meruit « converti, alter indurari? Quo merito unus mise- « ricordiam accepit, alter vero in justa damnatione « remansit? Sed aliter quidem hæc, cum sit quæs- « tio nodosa, non solvit, nisi Dei misericordiam « et justitiam inspiciamus, et liberas hominum « voluntates consideremus; nam Deus ex sua misericordia donat peccata conversis et ex justitia « supplicia æterna ministrat aversis. » Et vero ma- lus latro cor suum oclusit omnibus inspirationibus internis, quas Deus utique ipsi frequenter sugges- sit, utpote⁶, qui vult omnes salvos fieri et ad agnitionem

¹ TITUS BOSTR., in Luc. — ² LUC. BRUG., in Matt. — ³ ORIGEN., tr. 33 in Matth. — ⁴ MATTH., XXIV, 40. — ⁵ S. BERN., t. I, s. 55. — ⁶ I TIM., II, 4.

nem veritatis venire. Aures quoque suas oclusit efficacibus sodalis suis correctionibus, licet easdem non solum a principio, ut collega suus, verum etiam in totius supplicii sui progressu, ad finem usque, patulas exhibuerit ad improperia, quibus circumstantes Christo insultabant, malumque illorum se- cutus fuerit exemplum. Quod vero bonum latronem attinet, in summam cedit divine gratiae laudem, quod licet a principio, cum adhuc malus esset, sicut alter, innocentem Salvatorem certatim convi- tiatus fuerit, fuerintque ab innumerabili populo ab ore ejus audita horrenda in Christum improperia; attamen circa ipsum in unico quasi momento tam prodigijs facta fuerit mutatio, siquidem Christus in ipso ostendere voluit, quanti valeat divinæ gratiae efficacia. Simon de Cassia, qui ante S. Bernar- dinum scripsisse noscitur, doctrinam quamdam, ei, quam paulo ante ex Bernardino adduximus, persi- milem, in hæc verba tradit¹: « Non istorum est « conversio, aut aversio celebrata ex Christi præ- « sentia corporali, quam habebant æqualiter. Non « ex visu, quo ipsum intuebantur. Non ex verbis « ejus per amplius directis in alterum, sed ex libera « voluntate, quia ille credere voluit, ille vero incre- « dulus mansit, quem sicut illum, Dei misericordia « exspectabat, sed non credentem reliquit illum « divina justitia reprobatum. » In libro Sapientiæ dicitur²: Tu autem cum tranquillitate judicas; ubi Græcus legit: In æquitate. Et tamen licet ambo hi latrones vitam suam pariformiter in continuatis transegerint latrociniis, ideoque ad idem condem- nati fuerint supplicium, habuerintque Filium Dei in medio positum et utrique æque vicinum; a prin- cípio simul maledixerint Christo, eumque blasphemarit, licet enim ab iisdem fuerint carnificibus et super eodem monte crucifixi, denique licet ejusdem Christi sanguine, tanquam ipsi proxime vicini fue- rent conspersi, atlamen finem valde inter se diffe- rentem habuerunt. Qua igitur ratione adimplebitur illud paulo ante ex Sapiente productum affatum: Tu autem cum æquitate judicas? Pro resolutione revocanda est in memoriam quædam S. Augustini propositio, dicentis³: « Deus potest aliquos sine « bonis meritis liberare, quia bonus est: non po- « test aliquos sine malis meritis damnare, quia « justus est. » Reprobatio igitur mali latronis effec- tus fuit suæ obstinationis et surditatis, non vero divinæ justitiae, que utique ipsi condonasset im- properia, quibus Christo insultaverat, quemadmodum illa consolati suo condonavit, si quemadmodum ille, resipuisset.

3. — Porro malus hic latro verus Hebraismi typus fuit, utpote qui etiam ad voces Messiæ surdus existit; cum tamen e contra gentilismus, licet prius Deo fuerit contrarius, ejus tamen prædicationi

¹ SIM. DE CASSIA, l. XIII. — ² SAP., XII. 18. — ³ S. AUG., l. III cont. Jul.

patulas exalbans aures, veræ fidei notitiam sibi aequisivit. Pharao olim duos aulicorum suorum pa- riter carceris condemnavit, qui tametsi in æquali regis domini sui offensa et indignatione constituti essent, diversos tamen ad invicem sortili sunt fines; siquidem pincerna in gratiam regis restitutus et in pristinam dignitatem repositus fuit, magister vero pistorum sententiam mortis exceptit, prout Joseph salvator Ægypti, veri Salvatoris mundi typus, am- bobus prædixerat. Audiamus hac de re Rupertum Abbatem, in hæc verba scribentem¹: « Quam pulchre « Joseph duorum medius vincorum in carcere et « utrique somni sui proferens interpretationem « congruam, in hoc quoque forma est, vel umbra « Salvatoris nostri, qui duorum medius latronum, « in cruce utique juxta fidem, vel meritum suum « dignam dedit sententiam! Quantum enim inte- « rest? Illic Pharao de carcere mediante Joseph « hic autem Deus de cruce mediante Christo « unum assumit et alium relinquit. » Et paulo post subdit: « Sicut latronum alter confitens, Paradisum cum Domino introiit, alter vero mortuus est in peccatis suis; sic per Christi passionem « Gentilis populus in gratiam recipitur et Judaicus « in iram missus est. » Idipsum pariter D. Chrysostomus in Homilia quadam his verbis insinuat²: « Duo latrones, imago Judæorum et gentium. Latro « qui pœnitit, imaginem obtinet populi ex genti- bus congregati, qui prius in errore ambulaverat, « et post hoc veritatem agnoscit. Imaginem latro « ille obtinet Judæorum, qui usque in finem per- « severat latro. »

4. — Unus autem ex his, qui pendebant latronibus, blasphemabat eum, dicens: Si tu es Christus, salvum fac temetipsum et nos. Videri nonnemini posset, haec verba nullam in se continere blasphemiam; non enim blasphemat, qui a malo aliquo liberari, aut salvari postulat: verumtamen obser- vandum, hunc latronem in duobus præcipue er- rasse: Primo, ambigendo, an Christus Deus esset: Secundo in casu quo talis revera esset, ipsum invo- cando in auxilium solum pro vita et salute corporis, non vero animæ; unde Beda ait³: « Qui fide dubia « Dominum precabatur, funditus est contemptus a « Domino, neque ulla responsione dignus habitus. « At vero preces illius, qui æternam a se salutem « quærerat, pia mox Dominus exauditione susci- « pere dignatus est; quia nimis, quicumque in « tribulationibus positi, temporalia tantum a Do- « mino solatia requirunt, temporalibus se pariter « et æternis gaudiis privant. Qui autem veraciter « bona patriæ coelestis suspirant, ad hæc absq[ue] « ulla dubietate, Christo miserante, pervenient. » Malus hic latro pati renuebat, crucisque inimicus erat: ac proinde ad sinistram constitutus, reprobos

¹ RUP. AB., in Gen. — ² CHRYS., h. de Cruce et latr. — ³ BEDA, in Marc.

⁴ HUG. CARD., ib. — ⁵ ARNOLD. CARN., de 7 Verb. —

⁶ SIM. DE CASS., ib. — ⁷ S. CYPRIAN., de Pass.

« consortium cuius malitiam non expiabat pœnitentia lavaerum. »

5. — Consideratione dignum est, quod quidam Passioni Dominicæ devotus auctor in hæc verba meditatur : « Disce, neminem esse, qui non habeat crucem suam. Christus omnino innocens, latro bonus pœnitens, latro malus impoenitens et omnés habent suam crucem, sed diversa ratione, Innocentes et pœnitentes libenter ferunt crucem, siquidem Christus provocatus, ut descenderet de cruce, noluit. Simul latro bonus : *Nos digna factis recipimus. Sed impii abjecere crucem volunt : Salvum fac temetipsum et nos.* » Latro malus obfacta latrocinia merebatur patibulum : *Nos quidem juste, nam digna facti recipimus,* inquit ejus consodalis, qui ex necessitate novit facere virtutem, id est, crucem libenter sustinuit, in delictorum suorum expiationem et ad hauriendum inde fructum. Alter vero, qui impios præfigurabat, non solum ex bene merito supplicio suo nullum animæ suæ fructum colligit, verum insuper in desperationis barathrum sese præcipitavit¹ : *Impii autem replebuntur malo.* Unde malus latro ligno crucis suæ usus est ad accendendum sibimet ipsi inextinguibilem inferni ignem : Ejus vero collega illo se supplicio dignum agnosces, illudque in peccatorum suorum expiationem libenter tolerans, eo usus fuit ad fabricandam sibi scalam qua in Paradisum concenderet. Auctor quidam haud incelebris de Christi et boni latronis patibulis ita scribit : « Illis crux durat tantum per unum hodie ; Christi enim crux et boni latronis, eodem die finem acceperunt. » Mali vero latronis patibulum ad Infernum pertinet, ubi ardebit in perpetuum.

6. — S. Anselmus sequentem habet considerationem² : « Latrones, qui cum Domino sunt crucifixi hinc inde, significant eos, qui vel agonem martyrii Christi, vel qualibet continentiae acrimonias præcepta subeunt : sed quicunque hoc propter aeterna solum gloria querunt, vel gerunt, hi profecto dextri latronis merito et fide signantur : sed qui sive humanæ laudis intuittu, sive qualibet minus digna intentione mundo abrenunciant, jure blasphematoris ac sinistri latronis mentem imitantur, et actus. De talibus dicit Apostolus : *Si tradidero corpus meum ita ut ardeam, etc.* » Idem S. Præsul verba illa mali latronis : *Si tu es Christus, salvum fac temetipsum, et nos, exponens,* inquit : « Usque hodie id geri in Ecclesia videamus, cum veri simul et falsi Christiani mundanis afflictionibus tacti, illi quidem qui ficta mente Dominicæ Passionis sacramenta gustarint, ad præsentis vitæ gaudia liberari cupiunt a Domino : at qui simplici intentione cum Apostolo gloriantur in Dominica cruce, ita potius a præsentibus

« æruminis optant erui, ut etiam spiritum suum commendent in manus sui Creatoris, unaque cum ipso desiderent esse participes Regni colestis. »

DISCURSUS II.

MAGIS NOS TERREFACERE DEBET REPROBI LATRONIS DESPERATIO, QUAM BONUS SPEM NOBIS AD PROCRASTINANDAM PŒNITENTIAM SUGGERERE POSSIT; SQUIDEM EXEMPLUM HOC OMNI CARET EXEMPLIO.

IDEA SERMONIS. — 1. Qui ad exemplum mali latronis procrastinant pœnitentiam, tandem e Paradiso excludentur. — 2. Licit Christus ipsem canonizaverit bonum Latronem attamen S. M. Ecclesia nullam ei exhibet specialem venerationem et qua de causa. — 3. Bonus latro conversionem suam non distulit ad ultimum vitæ. Addicuntur parabola conductorum ad laborandum in vinea. — 4. Ad salutem necessaria est distincta compunctio. Bonus latro brevi tempore multos heroicis actus exercendo, salutem promeruit. — 5. Quare Christus sub juramento latroni promiserit paradisum.

Unus de his qui pendebant latronibus, blasphemabat eum. Luc., xxiii, 39.

1. — Bonus quidem latro sibi Paradisum feliciter rapuit, at vero quot fuerunt, eruntque deinceps, qui ejus conversionem considerantes, in ejusque exemplo confisi, dum pœnitentiam procrastinant, tandem in fine vitæ e Paradiso exulare cogentur ? Ex uno eodemque portu centum naves opulentis mercibus onustæ, et in Indias vela facientes, strenuo cursu iter suum prosequantur, ex quibus tamen una dumtaxat sœpe et non plures, ad optatum itineris terminum salva appetet : cuius unius fortuna, reliquis nonaginta novem deperditis, et per naufragium submersis, tantum abest, ut fiduciam deinceps ad eundem locum navigandi excitet, vel augeat, ut potius ab eodem itinere reliqui nautæ merito exhorrescant. **S. Bernardus** ait³ : « Si bene memini, in toto canone Scripturarum unum latronem invenies sic salvatum. Noli ergo huic tam periculosæ expectationi credere temetipsum. Et quidem spiritus non modo ubi vult, sed quando vult, spirat, nec ei difficile est de subito dare perfectam contritionem cordis, quam vix multo tempore alii consequuntur; sed unde scis, quod tunc tibi ita subvenire velit, quem tu interius sic repellis? Benignus quidem est spiritus sapientiae, sed non liberabit maledicuum a labiis suis. Audi quis ille sit : *Maledictus qui peccat in spe.* » Cur, obsecro, is, qui vitam agit pessimam, exemplo boni latronis se tandem in fine vitæ salvandum esse sperat; et non potius formidat et contremiscit, considerando, quod consodalis ejus mortuus fuerit

¹ PROV., XII, 21. — ² S. ANS., ib.

S. BERN., s. 38 in parvis.

desperatus et a Deo reprobatus? « Exemplo istius latronis nullus debet suam pœnitentiam differre, » inquit Ludolphus Carthusianus⁴, « quia privilegia paucorum non faciunt legem communem et pauci sunt, qui in morte vere pœniteant. Nam siue monstruosum esset, quod lupus caudam ovis habet, ita monstruosum videtur, quod vita mala bono fine claudatur. » Didacus Stella ingeniosam ad hoc propositum adducit observationem, inquiens⁵:

« Multi peccatores et publicani venientes discubebant cum Jesu et sicut in vita hac mortali societatem cum eis habuit, sic et in morte latrones socios habuit : et tamen tantum uni eorum regnum Dei promisit. » Hoc enim privilegium adeo rarum est et speciale, ut illud concedens, necessarium duxerit, ut diceret : *Dico tibi, quasi diceret : tibi soli hoc promitto, non enim volo, ut privilegium hoc ad alios in exemplum transeat.* Unde hi qui per exemplum seducti conversionem suam ad finem usquæ vitæ suæ procrastinant, sequens salutare Salmeronis monitum velim auscultent, dicentis⁶ : « Respicere debent, lateri Christi adfuisse alterum latronem, qui non est conversus. Et non semper est dies illa Veneris sancta et jubilæo insigni sanguinis Christi effusi ornata, etc. Qui promisit omni hora exauditurum se ingemiscet peccatorem, non tamen promisit pœnitentiam veram et gemitum, quo caruit Esau et ipse Judas Christi proditor. » Imo vero malus latro qui damnatur, majorem nobis incutere debet horrem et metum, quam bonus latro qui salvatur, suggerat fiduciam. Ille enim durus obstinatus et impoenitens permansit et perditus fuit in die illo, quo sanguis Redemptoris et Salvatoris actualiter effundebatur ad peccatorum reconcilationem. In die quo emollescebant et discindebantur ipsi quoque durissimi silices et petra : In die, in quo sanguis Christi multo melius, quam sanguis Abel occisi, pro imploranda peccatoribus venia ad Patrem clamabat. In die denique plenariæ indulgentiæ et Jubilæi universalis, in quo Filius Dei ad nos salvandos et ad abolendum peccata nostra, erogabat quicquid habebat, sanguinem scilicet, carnem, animam, vitam, honorem et existimationem et omnia alia similia ; cum tamen una sanguinis sui stilla ad mille mundos redimendos sufficeret. Denique in occasione tali, in qua, ut S. Paulus ait⁷, Christus cum clamore valido et lachrymis offrens, exaudiens est pro sua reverentia. In omnibus namque hisce efficacibus ad conversionem sibi subministratis argumentis, infelix ille malus latro damnatus est, non obstante efficaci a bono latrone consolali suo in ipsum prolata correctione. Et quando exemplum conversionis boni latronis, totque alia Divinitatis Christi evidenter visa indicia

⁴ LUD. CARTH., p. 2, 63. — ⁵ DID. STELLA, in Luc.

⁶ SALM., t. X, tr. 40. — ⁷ HEBR., v, 7.

ipsum Christo lucrati debuissent, tunc, inquam, ipse ad finem usque obstinatus perseveravit.

2. — In omnibus hactenus in lucem editis martyrologiis, cunctisque Annalibus Ecclesiasticis, nullum uspiam reperiens sanctum, cuius canonizatio evidentem habeat securitatem, quam canonizatio boni latronis, siquidem hic ab illo supremo Pontifice canonizatus fuit, de quo Apostolus⁸ : *Christus assistens Pontifex futurorum bonorum, etc.*, nec tamen uspiam invenio, quod sancta mater Ecclesia sollicita fuerit quoad exhibendum ei cultum et honorem, similibus sanctis deferri solitum, vel per divini officii celebrationem, vel in erigendis in ejus honorem templis, vel corporis sui reliquias, aut vero crucis sue lignum, simul cum Christi cruce inventum communi fidelium venerationi exponendo, vel alias similes devotionis demonstrationes in ejus honorem instituendo. At vero scilicet, quoniam mystic idipsum sancta Ecclesia facere intermittat et hactenus intermisserit? Hac nimur de causa, quia hujusmodi solemnitates sanctorum non solum instituuntur, ut ejusmodi sanctos honorem, verum etiam ut virtutem ipsum, quibus hic in terris effulserunt, imitemur exempla. Sapienter igitur sancta Ecclesia a singulari cultu hujus sancti latronis abstinet, ne animum peccatoribus suggerat, pœnitentiam ad ultimum vitæ usque prolongandi.

3. — Porro in favorem hujus boni latronis observanda est doctrina quædam S. Augustini a pluribus quoque aliis memorata. Advertit enim sanctus hic Doctor, bonum hunc latronem conversionem suam non ad ultimum usque vitæ distulisse tametsi in extremo mortis articulo conversus fuerit; siquidem ante illud tempus per efficacis gratiæ impulsus minime fuerat vocatus. En verba S. doctoris⁹: « Ipse se seducit et de morte sua ludit, qui hoc cogitat: Potest mihi extermi temporis indulgentia subvenire. Primum, quia periculosisimum est in ultimum diem promissa securitas: deinde stultissimum est, ut causa qua de necessitatibus agitur aeternis, inutilitatibus vitæ deficientis comittatur extremis. » Idem quoque ad objectionem, quam nonnulli per adductum boni latronis exemplum faciebant, in hæc verba respondet: « Vitæ prædam subito rapiens, nec salutis tempora sciens, distulit, nec remedia status sui in morte ultima infelici fraude posuit. » Observandum namque, bonum hunc latronem conversionem suam nequaquam data opera distulisse ad extremum vitæ, sed id fecisse, quia vivens in pessimæ vita sue tenebris et obscuritate, nullum a Deo habebat lumen, quo miserum statum suum agnoscere, neque usque ad extremum mortis articulum per speciales inspirationes excitatus seu invitatus fuerat. Ac proinde idem S. Augustinus subdit:

⁸ HEB., IX, 11. — ⁹ S. AUG., s. 45 in Append. de div.